

Pientoimenpiteet leikkaussalin ulkopuolella: aseptiikka ja suojaimet

Tämä ohje koskee invasiivisia (elimistön sisälle ulottuvia) toimenpiteitä. Toimenpidetiloissa vältetään tarpeetonta asiointia toimenpiteen aikana. Toimenpidehuoneeseen varataan vain tarvittava välineistö.

Käsihygienia Käsien desinfektio alkoholihuuhteella	Kädet pestään vedellä ja nestesaippualla wc-käynnin jälkeen ja aina kun ne ovat likaiset ja kirurginen käsienpesu tehdään ennen päivän ensimmäistä leikkausta. Käytä käsihuuhdetta: ▪ Ennen kuin kosketat potilasta tai potilaan lähiympäristöä ▪ Ennen aseptista toimenpidettä ▪ Eritteiden käsittelyn jälkeen ▪ Potilaaseen tai potilaan lähiympäristöön koskettamisen jälkeen ▪ Ennen suojainten pukemista ja niiden riisumisen jälkeen Alkoholihuuhdetta (3-5 ml) hierotaan huolellisesti kuiviin käsiin, erityisesti sormenpäihin, peukaloihin ja kämmeniin, kunnes kädet ovat täysin kuivat.
Kirurginen käsien desinfektio	Alkoholihuuhdetta hierotaan kuiviin käsiin ja käsivarsiin aina kynärtaipeisiin asti. Ota huuhdetta toistuvasti 7-9 kertaa niin, että kädet pysyvät kosteina 3 minuutin desinfektiohieronnan ajan. Viimeisellä kerralla desinfioi erityisesti ranteet, kämmenet, sormienvälit ja sormenpäät. Käsien tulee olla täysin kuivat ennen steriilien leikkauskäsineiden pukemista. Kirurginen käsien desinfektio
Suojaimet	Hiussuojainta käytetään suojaamaan aseptisia alueita päänalueen mikrobeilta ja käyttäjää eriteroiskeilta. Hiussuojaimen tulee peittää kaikki hiukset. Mahdollinen parta peitetään suunänsuojuksella ja kypärämallisella leikkauspäähineellä. Kirurgista suu-nenäsuojusta käytetään steriilille alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä. Kirurginen suu-nenäsuojain on kertakäyttöinen ja toimenpidekohtainen. Kirurginen suu-nänsuojain estää pisaroiden leviämisen käyttäjästä potilaaseen ja suojaa käyttäjää eriteroiskeilta. Käytön aikana vältä suojaimen turhaa koskettelua ja poista se kasvoilta tarttumalla desinfioituin käsin kiinnitysnauhoihin/korvalenkkeihin. Käytön jälkeen suojain laitetaan välittömästi roskeen. Hengityksensuojainta (FFP3) käytetään ilmavarotoimin hoidettavan potilaan toimenpiteissä (tavallisimmin keuhkotuberkuloosi tai sen vahva epäily). Silmäsuojaimia käytetään estämään veri- ja eriteroiskeiden pääsyä silmiin toimenpiteen aikana. Tehdaspuhdasta kertakäyttöistä suojatakkia tai -esiliinaa käytetään, jos on vaara omien työvaatteiden likaantumisesta eriteillä.

	Tehdaspuhtaita suojakäsineitä käytetään, kun käsitellään verta, eritteitä, haavoja, iho-rikkoja, limakalvoja tai kontaminoituneita alueita tai välineitä. Kädet tulee desinfioida huolellisesti aina ennen suojakäsineiden pukemista ja niiden käytön jälkeen. Steriiliä toimenpidetakkia käytetään suojaamaan steriiliä toimenpidealuetta ja käyttäjää mahdollisilta eriteroiskeilta taulukkoon merkityissä toimenpiteissä. Steriiliä toimenpidetakkia ja steriilejä leikkauskäsineitä käyttävät steriilillä alueella työskentelevät henkilöt.
Steriilin toimenpidepöydän valmistelu	Instrumenttipöytä puhdistetaan pintadesinfektioaineella. Pöytä peitetään steriilillä suojaliinalla, joka peittää myös pöydän reunat ja osin pöydän jalat. Ennen steriilien pakkausten avaamista tarkistetaan niiden eheys, värimuutokset, steriiliys ja viimeinen käyttöpäivä. Avustava hoitaja avaa steriilit tarvikkeet toimenpidelääkärille tai -hoitajalle. Jos hoitaja on yksin valmistelemassa steriiliä pöytää, otetaan steriilit tarvikkeet ja pieninstrumentit pakkausista steriilillä pihdillä. Instrumentteja ja tarvikkeita ei pudoteta tai heitetä suojapakkauksista pöydälle. Steriilin pöydän päälle tai sen yli ei kurkoteta. Jos steriili instrumenttipöytä joudutaan valmistelemaan etukäteen, se peitetään riittävän isolla steriilillä suojaliinalla. Mikrobikontaminaation välttämiseksi, pöytiä ei tehdä käyttökuntoon edellisenä päivänä.
Toimenpidealueen valmistelu	Varataan tarvittavat välineet: ▪ Tehdaspuhtas pesusetti tai pesutaitokset ja liuoskuppi/kaarimalja ▪ Tehdaspuhtaat suojakäsineet ▪ Soveltuvat ihon desinfektio- tai puhdistusaineet: - Etanoli 80% (Desipower Alkoholi-12 80%) - Klooriheksidiini(2%)-isopropyylialkoholi(70%)-pesuvarsi (ChloroPrep) Huom! Käytetään erikseen sovitussa toimenpiteessä. - Steriili keittosuolaliuos NaCl 0,9 % tai Steriili aqua limakalvoille ▪ Tarvittaessa kosteussuojaksi nesteitä läpäisemätön liina tai muovi Ihokarvoja ei tarvitse rutiininomaisesti poistaa toimenpidealueelta. Mikäli ne poistetaan, se tehdään juuri ennen toimenpidettä. Ihokarvat poistetaan atraumaattisella menetelmällä ihoa vaurioittamatta, joko saksilla tai sähkökäyttöisellä leikkurilla, jossa on kertakäyttöinen terä.
Ihon desinfektio	▪ Puhtaisiin desinfioituihin käsiin puetaan tehdaspuhtaat suojakäsineet. Desinfektiossa edetään aseptisen työjärjestyksen mukaisesti, puhtaasta likaiseen (likaisia alueita kainalat, nivustaipeet, genitaalialue). ▪ Huomioi, että suojakäsineet eivät kosketa desinfioitavaa aluetta pesun aikana ▪ Desinfektiossa edetään nesteen valumissuunnassa ylhäältä alaspäin tai leikkausviillon keskeltä sivuille ▪ Desinfioidaan pesualue riittävän laajasti yhdensuuntaisin vedoin ▪ Pesutaitokset vaihdetaan aina pesukertojen välillä ▪ Desinfektio toistetaan kaksi-kolme kertaa desinfektioaluetta pienentäen. Viimeisenä pisto tai leikkausviillon alue ▪ Desinfektioaineen annetaan kuivua iholla ennen steriilien liinojen kiinnittämistä ja toimenpiteen aloittamista ▪ Desinfioi kädet suojakäsineiden riisumisen jälkeen ▪ Huom! ChloroPrep- pesuvarren käyttöohjeet poikkeavat edellä olevista ohjeista

Siivous	Välisiivous: Täydet jäte- ja pyykkisäkit poistetaan. Eritetahrat pyyhitään eritetahradesinfektion mukaisesti. Siivouksessa puhdistetaan toimenpidetaso ja sen välitön ympäristö, kosketuspinnat ja toimenpiteen aikana käytetyt laitteet ja koneet. Lattia pyyhitään tarvittaessa. Päivän lopuksi tila siivotaan normaalin loppusiivouksen mukaisesti.
----------------	--

PIENTOIMENPITEISSÄ KÄYTETTÄVÄT SUOJAIMET

Kyseessä on minimivaatimukset suojautumiselle toimenpiteiden yhteydessä (ks. taulukko). Esimerkiksi hematologisella osastolla suojautumisvaatimukset saattavat olla tiukemmat.

	Suojaimet					
Toimenpiteet	Käsineet steriilit toimenpidekäsineet (ss) tehdaspuh- taat (tp)	Kirurginen suu-nenäsuojain 1 = kaikilla tmp:seen osallistuvilla	Kertakäyttöinen suojatakki/-esiliina steriili (ss) tehdaspuhdas (tp)	Hiussuojain	Steriili toimenpidepöytä	Kirurginen käsi- sien desinfektio toimenpidelääkäri- ja/tai hoitaja
Biopsiat ja punktiot						
Likvornäytteen otto, spinaali- ja epiduraalianestesia, jossa ei aseteta katetreja	ss	kyllä 1	ei	kyllä	kyllä	ei
Kuten yllä, mutta joissa asetetaan katetri	ss	kyllä 1	tarvittaessa ss	kyllä	kyllä	kyllä
Femorali- ja muut johtopuudutukset	ss	kyllä	ei	ei	tarvittaessa	ei
Luuydinbiopsia	ss	kyllä	ei	kyllä	kyllä	ei
Ilman yleisanestesiaa tehtävät biopsiat	ss	kyllä	ei	ei	kyllä	ei
Lapsivesipunktio	ss	kyllä	ei	ei	tarvittaessa	ei
Nivelen puntio	ss	kyllä 1	ei	ei	ei	ei
Pienten nivelten puntio	ss tai nk. non-touch-tekniikka	kyllä 1	ei	ei	ei	ei
Pleurapunktio/pleuradreenin asettaminen	ss	kyllä	tp	ei	kyllä	ei
Perikardiumpunktio	ss	kyllä	tp	ei	tarvittaessa	ei
Paksu- ja ohutneulanäytteet	ss	kyllä	ei	ei	kyllä	ei

Poskiontelopunktio	tp	kyllä	tarvittaessa tp	ei	ei	ei
	Suojaimet					
Toimenpiteet	Käsineet steriilit toimenpidekäsineet (ss) tehdaspuhtaata (tp)	Kirurginen suu-nenäsuojain 1 = kaikilla tmp:seen osallistuvilla	Kertakäyttöinen suojatakki/-esiliina steriili (ss) tehdaspuhdas (tp)	Hiussuojain	Steriili toimenpidepöytä	Kirurginen käsien desinfektio toimenpidelääkäri- ja/tai hoitaja
Katetrit ja kanyylit						
Perifeerisen laskimokanyylin laitto	tp	ei	ei	ei	ei	ei
Arteriakanyylin laitto	ss	kyllä	ei	ei	tarvittaessa	ei
PICC ja Midline -katetrien laitto	ss	kyllä	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Keskuslaskimokatetrin laitto	ss	kyllä	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Pyelostomiakatetrin laitto	ss	kyllä	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Virtsatiekatetrin laitto	tp ja steriili instrumentti/ss	tarvittaessa	tarvittaessa tp	ei	ei	ei
Cystofixin laitto	ss	kyllä	tp	ei	kyllä	ei
Skopiat						
Kystoskopia	ss/ tp	ei	tarvittaessa	ei	kyllä	ei
Kolono- ja gastroskopia	tp	kyllä	tp	ei	ei	ei
Bronkoskopia (fiberoskooppinen)	tp	kyllä FFP3-suojain tarvittaessa kaikilla	tp	ei	ei	ei
Varjoainekuvaukset ja angioplastia						
Pallolaajennus (sepelvaltimon)	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Koronaariangiografia	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä

Angiografia (verisuonten varjoainekuvauks)	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Kolangiografia (PTC)	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä
	Suojaimet					
Toimenpiteet	Käsineet steriilit toimenpidekäsineet (ss) tehdaspuh- taat (tp)	Kirurginen suu-nenäsuojain 1 = kaikilla tmp:seen osallistuvilla	Kertakäyttöinen suojatakki/-esiliina steriili (ss) tehdaspuhdas (tp)	Hiussuojain	Steriili toimenpidepöytä	Kirurginen käsien desinfektio toimenpidelääkäri- ja/tai hoitaja
Muut						
Silmän sisäinen lääkepistos	ss	kyllä 1	ei	kyllä	kyllä	kyllä
Sydämen tahdistimen laitto	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Haavan ompelu	ss	kyllä	ei	ei	kyllä	ei
Luomen poisto	ss	kyllä	ei	ei	kyllä	ei
Hengitysteiden imu	tp	kyllä	tp	ei	ei	ei